

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:

НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.	183
Волкова Дарія Євгенівна КРАЩІ ПРАКТИКИ ЄС ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	186
Панасюк Віта Миколаївна ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ СТИМУЛІВ ТА ОБМЕЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	188
Животовська Ірина Юрійівна ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У ВИМІРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	191
Батан Юрій Дмитрович ПРАВО НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ЯК КОЛЕКТИВНЕ ПРАВО	195
Ігнатова Анастасія Сергіївна ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: КОНСТИТУЦІЙНІ МЕЖІ	199
Козирь Дмитро Валерійович ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	203
Матковський Микита Сергійович ПРАВО ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ЯК КОНСТИТУЦІЙНА ГАРАНТІЯ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ	207
Бугасенко Каріна Вікторівна ДО ПИТАНЬ ЩОДО ТЕОРЕТИЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЦИКЛІВ.	209

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Беҳруз Хашматулла МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПЕРЕД ОБЛИЧЧЯМ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	212
Аракелян Мінас Рамзесович ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	215
Сурілова Олена Олексіївна СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.	217
Акіменко Юлія Юрійівна ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЄС ЯК СКЛАДОВА ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС	221
Белогубова Оксана Олександрівна ТОРГОВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ	223
Грушко Мальвіна Валеріївна, Димов Кирило Борисович ПРОПОРЦІЙНІСТЬ І РОЗРІЗНЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ: МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОСІЙСЬКИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ	225
Дронов Владислав Юрійович РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В СФЕРІ МЕДІА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА КОМУНІКАЦІЮ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	228
Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна ПОРУШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	230

3. Національна Стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 рр. : Указ Президента від 27 вересня 2021 року № 487/2021. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення: 13.04.2025).

4. Оголошення про проведення конкурсу надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення та компенсації надавачам вартості соціальних послуг у 2025 році. URL. <https://omr.gov.ua/ua/announcement/241243/> (дата звернення: 13.04.2025).

Ключові слова: соціальна держава, громадянське суспільство, інститути, соціальні послуги, соціальне замовлення.

Keywords: social state, civil society, institutions, social services, social order.

Волкова Дарія Євгенівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук*

КРАЩІ ПРАКТИКИ ЄС ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У ЄС важлива увага приділяється розповсюдженню найкращих практик. Як правило, це робиться за допомогою документів ЄС, які не мають офіційного характеру, а носять характер рекомендації та / або узагальнення кращих практик. Саме їхні положення сприяють розповсюдженню позитивного досвіду та формування підґрунтя для його розвитку. Одним з таких документів є брифінг Європейського Парламенту від листопада 2017 р. «ЄС та релігійні організації у сфері розвитку та гуманітарної допомоги». Брифінг складається з чотирьох основних розділів, кожен з яких розглядає ключові аспекти діяльності релігійних організацій (РО) у сфері розвитку та гуманітарної допомоги в ЄС.

Розділ I «Релігійні організації: визначення та діяльність». У цьому розділі аналізується питання визначення релігійних організацій. Як вже зазначалось вище, у цій сфері законодавство країн-членів ЄС не є уніфікованим, а сам Європейський Союз не пропонує такої дефініції. Логіка є наступною: наразі краще, щоб визначення цього поняття були доволі широкими. Тоді вони варіюються залежно від місії, джерел фінансування тощо релігійних організацій. Крім того, у Розділі 1 також розглядається активність РО у гуманітарній сфері, зокрема роль у забезпеченні соціальної допомоги, підтримці прав людини та сталого розвитку.

Розділ 2 «Міжнародна та національна взаємодія». Даний розділ присвячений співпраці релігійних організацій на різних рівнях – як у межах окремих держав, так і на міжнародній арені. Тут аналізуються приклади їхньої взаємодії з уря-

дами, міжнародними інституціями та громадянським суспільством – причому міжнародний рівень не обмежується ЄС, європейськими міжнародними організаціями (Радою Європи) – мова йде і про ООН, і про інші міжнародні організації світового рівня.

Розділ 3 «Фінансування релігійних організацій Європейським Союзом». У цьому розділі розглядаються програми ЄС, які передбачають фінансову підтримку релігійних організацій у межах розвитку та гуманітарної допомоги. Особлива увага приділяється тому, що фінансування не ґрунтується на релігійному принципі, а натомість залежить від ефективності та відповідності діяльності тих чи інших релігійних організацій принципу людиноцентризму (тобто, що їх основною метою є не лише релігійне служіння, а й реальна допомога тим, хто її потребує).

Останній розділ містить перелік основних документів, досліджень та політичних стратегій, що використовуються у брифінгу.

Таким чином, аналізуючи залучення релігійних організацій до міжнародної співпраці, можна відзначити їхню значну роль у сфері гуманітарної допомоги під час криз, зокрема конфліктів, природних катастроф та соціальних потрясінь. Вони часто мають широкую мережу волонтерів, що дозволяє їм діяти оперативно та ефективно в зонах конфлікту.

Враховуючи, що реформа децентралізації публічної влади в Україні не завершена, а лише призупинена на період дії режиму воєнного стану, важливо звернути увагу на ті положення брифінгу, які стосуються місцевого самоврядування. Вони сконцентровані у фрагменті під назвою «Тематична програма щодо організацій громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування». Зокрема, у тексті зазначено, що «ЄС не надає жодних преференцій неурядовим організаціям, заснованим на вірі, та дотримується принципів недискримінації та гуманітарних цінностей. У період з 2007 по 2016 рік було підписано 263 грантові контракти з релігійними організаціями, що склало 150 мільйонів євро, або близько 9 % від загальної суми, виділеної в межах Тематичної програми щодо організацій громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування». Цей фрагмент є важливим для розуміння політики ЄС щодо релігійних організацій, оскільки він підкреслює принцип рівності та недискримінації в розподілі фінансування. Попри значну кількість грантів, отриманих релігійними організаціями, ЄС не розглядає їх як окрему привілейовану групу, а застосовує до них ті ж самі критерії, що й до інших неурядових організацій. Це демонструє прагнення ЄС до забезпечення плюралізму та рівних можливостей для всіх суб'єктів громадянського суспільства.

Окрім того, цей фрагмент підтверджує, що релігійні організації відіграють значну роль у реалізації соціальних та гуманітарних програм (а отже, що їхня діяльність відповідає принципу людиноцентризму). Їхня частка у фінансуванні (9 % від загального бюджету програми) свідчить про їхню активну участь у громадських ініціативах, хоча вони не є домінуючими суб'єктами в цій сфері. Це може вказувати на те, що релігійні організації адаптуються до секулярних стандартів

роботи в європейському контексті, інтегруючись у загальну систему підтримки громадянського суспільства.

З огляду на ці аспекти, дослідження людиноцентричного підходу у функціонуванні релігійних організацій у контексті європейської практики є надзвичайно актуальним. Аналіз політики фінансування дозволяє визначити, як релігійні організації поєднують свою духовну місію із соціальними та гуманітарними завданнями, а також які виклики постають перед ними у сучасному демократичному суспільстві.

Незважаючи на вищенаведене, релігійні організації в ЄС стикаються з низкою викликів у реалізації людиноцентристського підходу. Серед них – необхідність адаптації до секуляризації суспільства, забезпечення прозорості та підзвітності, а також дотримання принципів недискримінації та поваги до прав людини.

Для подальшого зміцнення людиноцентристського підходу релігійним організаціям рекомендується:

- підвищувати обізнаність про права людини: проводити навчальні програми та семінари для членів організацій щодо прав людини та принципів недискримінації;
- сприяти міжрелігійному діалогу: встановлювати партнерські відносини з іншими релігійними та нерелігійними організаціями для обміну досвідом та спільної роботи над соціальними проектами;
- забезпечувати прозорість діяльності: публікувати звіти про свою діяльність, фінансові надходження та витрати, щоб зміцнити довіру громадськості.

Ключові слова: релігійні організації, свобода совісті, свобода віросповідання, Конституція України, конституційні основи діяльності релігійних організацій, конституційний статус релігійних організацій.

Keywords: religious organizations, freedom of conscience, freedom of religion, Constitution of Ukraine, constitutional bases of activity of religious organizations, constitutional status of religious organizations.

Панасюк Віта Миколаївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри конституційного права,

кандидат юридичних наук

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ СТИМУЛІВ ТА ОБМЕЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Правові стимули є невід’ємною складовою конституційного механізму регулювання суспільних відносин. Вони виконують важливу мотиваційну та ре-